

**ქართული ლიტერატურის ქრონოლოგიზაციის
საკითხისათვის – მწერლობა ორი ეპოქის ზღვარზე**
**For the issue of chronology of Georgian literature -
Literature at the crossroads of two epochs**

თამარ პაიჭაძე
Tamar Paichadze

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
Ivane Javahishvili Tbilisi State University
ჰუმანიტაჩუდ მეცნიერებათა ფაკულტეტი
Faculty of Humanities

საკვანძო სიტყვები: ლიტერატურა, პერიოდიზაცია, ეპოქა,
ქრონოლოგია, მსოფლმხედველობა, ჟანრი.
Keywords: Literature, Periodization, Epoch, Chronology, Worldview,
Genre.

დღევანდელ ლიტერატურულ დისკუსიებში აშკარაა შეხედულებათა ორხაზოვნება ლიტერატურის პერიოდიზაციის პრინციპებზე, მაგრამ ყოველი მსჯელობა ამ საკითხებზე იწყება თვით ფაქტის კონსტატაციით, რომ ლიტერატურის ისტორია შეიძლება დაისაზღვროს განსხვავებულ პრინციპთა გათვალისწინებით, ანუ მწერლის შემოქმედებითი ბიოგრაფიის შეფასებისა და ანალიტიკის მეთოდისა დაექვემდებაროს ისტორიული კუთვნილების დებულებას, თუ მოხდეს მისი კლასიფიკაცია საკუთრივ შემოქმედებითი მემკვიდრეობის მხატვრულ-თვისობრივი არსის ნიადაგზე.

ცნობილი ფაქტია, რომ ლიტერატურის ისტორიის სისტემური შემეცნება და მისი სწავლების მეთოდის პერიოდულობის პრინციპზეა დაფუძნებული.

იმთავითვე უნდა მივუთითოთ, რომ საუბარია ისტორიაზე, ე.ი. მცნებაზე, რომელიც თავისთავად მოიცავს ქრონოლოგიზმისა და კალენდარიზაციის გაგებას. ალბათ ზედმეტია იმის აღნიშვნა, რომ ყოველგვარი ისტორიული ანალები, ჟამთააღრიცხვები თუ ქრონიკები ყოველთვის წელთაღრიცხვათა მკაცრად რეგლამენტებულ მიმართულებრივ კვლევას გულისხმობს, რადგან ზემოაღნიშნულ პროცესში მოქმედებს ისტორიზმის კლასიკური პრინციპი – სადაც არის ისტორია, იქ არის ქრონოლოგია. ბუნებრივია, იქ, სადაც იგულისხმება მხოლოდ შემოქმედება და შემოქმედებითი ინსტალირების, ხშირად ყოველგვარ ჩარჩოსა და კანონიკას განრიდებული, პროცესი, ეს პრინციპი ზოგჯერ ირღვევა კიდეც, რადგან თავისუფალი, უჩარჩოო და „ციურ ლაჟვარდთა მხილველია“ ყველაზე ხშირად შემოქმედი და მისადმი სამეცნიერო რეგლამენტაცია ხანდახან შეუსაბამოცაა, მაგრამ დროის მსვლელობასთან, ეპოქასთან, გრეფაქტორებსა და განვითარების პერსპექტივებთან შემოქმედებითი პროცესი მერიდიანული პრინციპით არის დაკავშირებული და მასზე ყველაზე მძაფრად აისახება სწორედ არსებული სულიერი და ყოფითი გარემო. სწორედ ამგვარი მიდგომა თუ არგუმენტაციაა ის უძირითადესი კრიტერიუმი, რომლის მიხედ-

ვითაც ხდება ლიტერატურული პროცესის ისტორიული კუთვნილების გათვალისწინება და საერთოდ ლიტერატურის ისტორიის დასაზღვრა.

„შემოქმედებითი პროცესის შეფასებისა და გაანალიზების კრიტერიუმები ხშირად ერთმანეთს არ ემთხვევა – მაშინ, თუ ის ანმყოშია და მაშინაც, თუ ის წარსულშია“ [სოლოვიოვი 1939 :156]. ვ. სოლოვიოვის ეს სიტყვები ალბათ ყველაზე უკეთ გამოხატავს დღევანდელ ლიტერატურულ დისკუსიებში არსებულ შეხედულებათა ორხაზოვნებას ლიტერატურის პერიოდიზაციის პრინციპებზე. მაგრამ ყოველი მსჯელობა ამ საკითხებზე იწყება თვით ფაქტის კონსტატაციით, რომ ლიტერატურის ისტორია შეიძლება დაისაზღვროს განსხვავებულ პრინციპთა გათვალისწინებით, ანუ მწერლის შემოქმედებითი ბიოგრაფიის შეფასებისა და ანალიტიკის მეთოდიკა დაექვემდებაროს ისტორიული კუთვნილების დებულებას, თუ მოხდეს მისი კლასიფიკაცია საკუთრივ შემოქმედებითი მემკვიდრეობის მხატვრულ-თვისობრივი არსის ნიადაგზე; ამასთან ერთად, სამეცნიერო-კვალიფიკაციურ შეხედულებებში უნდა არსებობდეს ერთაზრობრიობა ამ ფუნდამენტურ პრინციპზე.

ბოლო რამდენიმე ათწლეულის სამეცნიერო შეფასებებში დაიწყო ამ შეხედულებათა გადასინჯვა და ამ პროცესში ლიტერატურის ისტორიის არა მხოლოდ ქრონოლოგიური, არამედ თვისებრივი გადახედვის ტენდენციები გამოჩნდა. ტრადიციულად სასწავლო პროგრამებში ქართული ლიტერატურის განვითარების გზის შესწავლა წარმოებდა ქრონოლოგიზმის პრინციპით; მაგალითისათვის მოვუხმოთ ქართული ლიტერატურის ისტორიის გასული საუკუნის სხვადასხვა დროის გამოცემებს. მათ შორისაა 1980 წელს განმეორებით გამოცემული კორნელი კეკელიძის „ძველი ქართული ლიტერატურის ისტორია“, რომლის შესავალ წერილში ავტორი აღნიშნავს: „ქართულ ლიტერატურას თხუთმეტსაუკუნოვანი ისტორია აქვს. საჭიროა და აუცილებელია გარკვეულ იქნას განვითარების ეტაპები ამ მწერლობისა ან უფრო ნათლად პერიოდები მისი ისტორიისა... ძველი

ქართული ლიტერატურის ისტორიის პერიოდებად დაყოფისას ჩვენ გამოსავალ პრინციპად ვიღებთ სოცეკონომიურ ურთიერთობათა ევოლუციას, ან სხვაგვარად რომ ვთქვათ განვითარების ეტაპებს თვით ფეოდალური ფორმაციისა...” [კეკელიძე 1980 : 42]. ამ ციტირებას კომენტარის სახით დავურთავთ, რადგან, როგორც ცნობილია, კორნელი კეკელიძე ძველი ქართული ლიტერატურის ისტორიას ყოფს ოთხ ძირითად პერიოდად და ეს დაყოფა ქრონოლოგიურ მიმდევრობაზეა დაფუძნებული.

ანალოგიური სისტემატიზაცია მოქმედებს ლიტერატურის ისტორიის ყველა სახელმძღვანელოში. ესენია: „ძველი ქართული მწერლობის საკითხები“ (ალ. ბარამიძის რედაქციით) (1963), შალვა რადიანის „ახალი ქართული ლიტერატურა“ (1950), სიმონ ხუნდაძის „ნარკვევები“ (1941), სერგი ჭილაიას „XX საუკუნის ქართული მწერლობა“ (1956).

ამგვარ შეხედულებათა დასაბუთების ერთგვარ მცდელობას ვხვდებით მიხეილ ზანდუკელის 1941 წელს დასტამბულ შრომაში „ახალი ქართული ლიტერატურა“: „ლიტერატურის ისტორიის შესწავლაში რომ უკეთესად გავერკვიოთ, მიზანშეწონილად მიგვაჩნია ჩვენი ლიტერატურის ცხოვრება დავყოთ პერიოდებად. ლიტერატურის ისტორიკოსს მასალაში ადვილი და სწორი გარკვევისთვის აუცილებლად მასალის ერთგვარი სისტემატიზაცია სჭირდება. ამ გარემოებას კი ხელს უწყობს ლიტერატურის ისტორიის პერიოდებად დაყოფა... ლიტერატურული პერიოდი ჩვენ გვესმის როგორც ისტორიის განვითარების გარკვეულ საფეხურზე ლიტერატურული ცხოვრების სპეციფიკური სახე, რომელიც განსხვავდება წინა და შემდგომი საფეხურების ლიტერატურული ცხოვრებიდან. პერიოდის დამთავრებულობა, რასაკვირველია, ჩვენ აბსოლუტურად არ გვესმის: ჩვენ არასოდეს ვივინწყებთ, რომ ლიტერატურული ცხოვრება, როგორც ყველაფერი ცხოვრებაში, მუდმივ, განუწყვეტელ მოძრაობასა და განვითარებაშია. პერიოდების საზღვრები, სადაც ლიტერატურული ცხოვრების ერთგვარ დამთავრებას ვხედავთ, უშუალოდ, მჭიდროდ არიან ერთმანეთთან დაკავში-

რებულნი. ერთი პერიოდი მეორეში გადადის თავისი გაგრძელებით, ნაშთებით, ხოლო მეორე იწყებს სათავეს პირველში. ასეთ დიალექტიკურ ურთიერთობაში ვითარდება ლიტერატურული ცხოვრება. პერიოდს მაინც ერთგვარი დამთავრებულობა უნდა ახასიათებდეს, ლიტერატურული პერიოდის დამთავრებული რიტმის დასაბუთებას და შეგრძნობას ყოველი დაინტერესებული თავისუფლად უნდა ახერხებდეს. ლიტერატურის პერიოდიზაციის ძირითად საფუძვლად უნდა მივიღოთ მთავარი მოქმედი ეკონომიური ფაქტორის ბუნება და მიმართულება და მისით გამოწვეული სოციალური ფორმაციები, როგორც ეს ლიტერატურაში მჟღავნდება და აგრეთვე ურთიერთგავლენა იმ მთელი რიგი ზედნაშენებისა, რომელნიც ამ ძირითად საფუძველზე ჩნდებიან და ვითარდებიან გარკვეულ პერიოდში თუ ეპოქაში.

ლიტერატურული პერიოდის განმარტება ასეთი იქნება: ლიტერატურულ მოვლენათა ციკლი, რომელიც გამომხატველია გარკვეული სოციალური ფორმაციისა და შინაგანი მთლიანობით როგორც შინაარსისა, ისე ფორმის მხრით ხასიათდება, ლიტერატურის პერიოდს ჰქმნის.... ქართული ლიტერატურის ისტორიის მეცნიერული დამუშავება ჯერ კიდევ პრიმიტიულ საფეხურზე დგას, შეიძლება ითქვას, ის ჯერ კიდევ დასაწყისშია... ამიტომ ეხლავე უნდა ითქვას, რომ ჩვენი ლიტერატურული პერიოდიზაცია შეუძლებელია დაახლოებითი იყოს. ჩვენ ეს საკითხი წარმოდგენილი გვაქვს როგორც სამუშაო ჰიპოთეზა. ამასთან ერთად ის გარემოებაც უნდა აღვნიშნოთ, რომ ჩვენს მიერ წარმოდგენილი პერიოდიზაცია ჯერ-ჯერობით ეხება არა მთელ ლიტერატურულ ცხოვრებას, არამედ მის ერთ შტოს, მაღალი კლასების ე.წ. ოფიციალურ ლიტერატურას. გვინდა ახლავე ისიც განვაცხადოთ, რომ ჩვენი ლიტერატურის ამ მიმართულებაშიც (იგულისხმება ახალი ქართული ლიტერატურის ისტორია თ.პ.) შესაძლებელია ყოველთვის ვერ მოხერხდეს პერიოდის მთლიანობის დამაკმაყოფილებლად გამოაშკარავება. ხშირად შესაძლებელია ქრონოლოგიური რუბრიკაციითაც დაკმაყოფილდეთ“ [ზანდუკელი მ. 1941 : 79].

მთელი ეს ამონარიდი, რომელიც, როგორც ჩანს, საბჭოთა პერიოდში გამოცემულ არაერთ თავისთავად ფასეულ ნაშრომთა დარად, გარკვეულწილად, კონიუნქტურისაგან დაუზღვევლია, იმ ფაქტის საილუსტრაციოდ წარმოვადგინეთ, რომ სწორედ ამგვარი მეცნიერული სტრატეგია გახდა თანამედროვე ლიტმცოდნეობაში შეფასების პრინციპის გადახედვის საგანი. რადგან მხოლოდ და მხოლოდ კალენდარული, ფიზიკური კუთვნილება შემოქმედის ეპოქალურ კუთვნილებას ვერ განსაზღვრავს.

ამდენად, არსებობს ორი ხაზი ამ ე.წ. „შეცდომის“ გამოსასწორებლად: პირველი, ესაა ლიტერატურის პერიოდიზაცია მხოლოდ და მხოლოდ თვისებრიობის პრინციპით სხვადასხვა მოდულაციის პრინციპზე დაყრდნობით: ა) ანუ ლიტერატურის დასაზღვრა მოხდეს ფორმალურ-მიმართულებრივი კუთვნილების მიხედვით, მაგალითად: რენესანსის, რომანტიზმის, მოდერნიზმის, რეალიზმის ხანა, ბ) ანდა დასაზღვრა მოხდეს ეპოქის ძირითად წარმომადგენლებზე სწორებით: მაგ.: ილიას, რუსთაველის, ბარათაშვილის, გალაკტიონის ხანა. უნდა აღინიშნოს, რომ პერიოდიზაციის ამ მეთოდით სისტემატიზება ინტერკულტურულ სამეცნიერო სივრცეშიც ნაცადი მეთოდია (მაგალითად: ჰომეროსის, შექსპირის, ბაირონის ან გოეთეს ხანა).

თუკი მოდულაციის პირველ პრინციპს გავაანალიზებთ, მიზანმიმართულად მივდივართ ცალსახა შეუსაბამობამდე, მაგალითად, რომელი ფორმალურ-მიმართულებრივი მოდულის კუთვნილებაა გალაკტიონ ტაბიძე – რენესანსის, რომანტიზმის, მოდერნიზმის, რეალიზმის თუ მისი პოეტური უნივერსალიზმის კვალობაზე ის ყველა მოდულის მიხედვით იქნეს შესწავლილი? ცალსახა შეუსაბამობაა მოდულაციის მეორე პრინციპზე დაყრდნობის შემთხვევაშიც, სადაც, გარკვეულწილად, მოქმედებს პრიორიტეტიზაციისა და დაპირისპირებულობის პრინციპი: მაგალითად, რა პერიოდი ვუწოდოთ XIX საუკუნის 60-80-იან წლებს – ილიას, აკაკის თუ ვაჟას ხანა, ან XX საუკუნის 20-30-იან წლებს – გალაკტიონის ხანა თუ გამსახურდიას ხანა?!

მოდულაციის მეორე პრინციპია წმინდა კალენდარული დასაზღვრა, მაგალითად, ასეთი: XX საუკუნის ქართული მწერლობა იწყება 1900 წლით... თუ ასე მივუდგებით, მაშინ კვლავ მივდივართ იმ საპოლემიკო საკითხამდე, რომელიც წლების წინ დაიწყო სალიტერატურო კრიტიკაში, როდესაც სადავო გახდა, თუ რომელ პერიოდს ეკუთვნის XX საუკუნის დასაწყისის შემოქმედებითი ხუთეული: ეგნატე ნინოშვილი, დავით კლდიაშვილი, ვასილ ბარნოვი, შიო არაგვისპირელი, ქოლა ლომთათიძე. ცხადია, მოდულაციის ამგვარ სისტემასთანაც არსებობს წინააღმდეგობა: თუკი ვიხელმძღვანელებთ მხოლოდ და მხოლოდ მკაცრი ქრონოლოგიური სუბორდინაციის პრინციპით, მაშინ, ბუნებრივია, ამ მწერლების კუთვნილებაზე XIX საუკუნის ლიტერატურის ისტორიასაც შეიძლება ჰქონდეს პრეტენზია, მაგრამ თუკი დასახელებულ მწერალთა შემოქმედებით თავისებურებებსაც გავითვალისწინებთ, მაშინ ასეთ სურათს მივიღებთ: ლიტერატურის ისტორიაში ამ მწერალთა მოსვლა ახალი ლიტერატურული მიმართულების მაუწყებელი გახდა.

ამდენად, ვფიქრობთ, მცდარი აზრია ამ მწერალთა გამოცხადება XIX საუკუნის ხალხოსნური იდეების გამგრძელებლად (ძირითადად, სწორედ ამ იმიჯით განიხილება XX საუკუნის დასაწყისის ეს შემოქმედებითი ხუთეული ახალი - XIX საუკუნის - ქართული ლიტერატურის ისტორიის კონტექსტში), რადგან მათი შემოქმედებითი დამსახურება უფრო დიდია. ჩვენ შორსა ვართ იმ აზრისაგან, რომ ლიტერატურულ სარბიელზე ამ შემოქმედებითმა ხუთეულმა და მისი თაობის სხვა წარმომადგენლებმა ახალი ეპოქა შექმნეს, მაგრამ ახალი ლიტერატურის ეპოქას საფუძველი რომ ჩაუყარეს, ეს ფაქტია. ვასილ ბარნოვი - ისტორიული ბელეტრისტიკითა და მოდერნისტული მოთხრობებით, ქოლა ლომთათიძე - ინდივიდუალური მოდერნისტული ანალიტიკითა და ცნობიერების ნაკადის ფსიქოლოგიური თეორიებით, შიო არაგვისპირელი - მცირეფორმიანი პროზითა და მედიტაციური სტანით გვევლინებიან ერთგვარ გარდამავალ ხიდად XIX საუკუნიდან XX საუკუნის მწერლობისაკენ; ისინი იყ-

ვნენ პირველები, რომელთაც ფეხის წვერით მოსინჯეს მოდერ-
ნისტული აზროვნების ნიადაგი ახალი მწერლობისა და აზროვ-
ნების გზაზე. ამდენად, ეს ხუთეული თვისებრივად ახალი მწერ-
ლობის დამწყებნი და, შესაბამისად, წინა თაობისაგან (თერ-
გდალეულები, ვაჟა, ყაზბეგი) განსხვავებული ლიტერატურული
ფორმების მიმდევრები არიან.

აქედან გამომდინარე, ფაქტია, მწერლის სტატუსს ლიტე-
რატურის ისტორიაში მისი შემოქმედებითი გამომსახველობის
მაქსიმუმი და ნოვაცია განსაზღვრავს, თორემ პაოლო იაშვი-
ლიცა და გალაკტიონ ტაბიძეც (მაგალითისათვის შეიძლება
დავასახელოთ გალაკტიონის პირველი - 1914 წლის კრებული)
აკაკის ეპიგონობით მოვიდნენ მწერლობაში და 900-იანი წლე-
ბის პოეტურ-შემოქმედებითი ვაკუუმის ხანაში სწორედ ამგვა-
რი ლექსებით წარდგნენ ისინი მკითხველის წინაშე, მაგრამ ეს
იმას არ ნიშნავს, რომ ისინი „აკაკის ხანას“ ან XIX საუკუნის
მწერლობას მივაკუთვნოთ.

მკაცრი ქრონოლოგიური რეგლამენტაციის პირობებში სა-
ხეზეა კიდევ ერთი გაუგებრობა: გაურკვეველი დამოკიდებულე-
ბა უახლესი (XX საუკუნის) ქართული ლიტერატურის ისტორიის
ე.წ. „ზედა ზღვრის“ განსაზღვრისას, ანუ მიმდინარე ლიტერატუ-
რის პროცესი, რომელიც ლოგიკური გაგრძელებაა 80-90-იანი
წლების პოსტმოდერნისტული ტენდენციებისა ქართულ
მწერლობაში, ასევე მცირეფორმიანი პროზის განვითარების
ქრონოტიპი, ახალი პოეტური სტილისტიკის თითქმის სამა-
თეულწლიანი ისტორია - ეს პროცესები სათავეს XX საუკუნის
70-80-იანი წლებიდან იღებენ და შესაძლებელია მოვიაზროთ
XXI საუკუნის პირველი ათწლეულის მწერლობა ცალკე ამ ისტო-
რიიდან?

მოგვიანებით ალბათ სწორედ წელთა სიმაღლიდან იქნება
შესაძლებელი დღევანდელი ლიტერატურის პროცესების
სწორი დიფერენციაცია, ალბათ 20-30 წლის შემდეგ გაანა-
ლიზდება XXI საუკუნის შემოქმედებითი რეალობა, როგორც
პროცესი და არა დღეს - პირველი ათწლეულის მიწურულს.

ახალი საუკუნის წელთაღრიცხვასთან ერთად ახალი ლიტერატურის წელთაღრიცხვა ვერ დაიწყება. ასეთივე პრინციპით დაარსდა და გამოიყო გასული საუკუნის 40-იან წლებში თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში უახლესი ქართული ლიტერატურის ისტორია, როგორც საგანი და როგორც კათედრა, ვითარცა უკვე შექმნილი და ჩამოყალიბებული პროცესი, თუმცა დრომ – მკაცრმა რედაქტორმა – არაერთი იმ დროისათვის აქტუალური ნაწარმოები გამოხშირა, როგორც ნიველირებისა და იდეოლოგიის ნიშნის მქონე.

ამდენად, ტერმინი „უახლესი ქართული ლიტერატურის ისტორია“ ასახავს არა მხოლოდ ქრონოლოგიურ კუთვნილებას, არამედ თვისებრივ სახეს, განსხვავებულს ცნებისაგან – „XX საუკუნის ლიტერატურის ისტორია“, ისევე, როგორც „ახალი ქართული ლიტერატურის ისტორია“ განსხვავდება ცნებისაგან „XIX საუკუნის ლიტერატურის ისტორია“.

და ბოლოს, იმდენად, რამდენადაც თვისებრივი თუ ქრონოლოგიური განსაზღვრებისათვის ხშირად ხდება მოშველიება ევროპულ თუ მსოფლიო ლიტმცოდნეობით პრაქტიკაში არსებული მოსაზრებებისა, რა დროსაც, ძირითადად, ხაზს უსვამენ იმ ფაქტს, რომ დღესდღეობით მსოფლიო სამეცნიერო შეფასებებში ლიტერატურის ისტორიის განსაზღვრა ხდება მხოლოდ და მხოლოდ თვისებრიობის შესაბამისად – ამ მოსაზრების კონტრარგუმენტაციისთვის დავასახელებთ ორ ფუნდამენტურ ნაშრომს: ნიუ-იორკში გამოცემულ „ამერიკულ ლიტერატურას“ (2005 წ.) და პარიზში გამოცემულ „ფრანგული ლიტერატურის ისტორიას“ (2006 წ.). ორივე ნაშრომში მკაცრად არის დაცული ისტორიული ქრონოლოგიის პრინციპი (ათწლევები), თუმცა თვისებრივი დიფერენციაციაც კანონზომიერადაა წარმოდგენილი.

ამდენად, ლიტერატურულ-ისტორიული დასაზღვრულობა გულისხმობს თვისებრიობისა და ქრონოლოგიზმის სინთეზს, ზღვარს, რომელზეც ლიტერატურისმცოდნემ უნდა იაროს მწერლის ეპოქალური და შემოქმედებითი კუთვნილების გან-

საზღვრისას, რადგან ორივე კომპონენტი – ქრონოლოგიზმიც და თვისებრიობაც – თანაბარწილად განსაზღვრავს მწერლის ადგილს ლიტერატურის ისტორიაში.

ლიტერატურა:

აქეელიძე, კ. (1980), ძველი ქართული ლიტერატურის ისტორია, თბილისი.

ზანდუკელი, მ. (1941), ახალი ქართული ლიტერატურა (ტ. I), თბილისი.
ძველი... (1963), ძველი ქართული მწერლობის საკითხები (ალ. ბარამიძის რედაქციით), თბილისი.

რადიანი, შ. (1950), ახალი ქართული ლიტერატურა, თბილისი.

ხუნდაძე, ს. (1941), ნარკვევები, თბილისი.

ჭილაია, ს. (1956), XX საუკუნის ქართული მწერლობა, თბილისი.

Prat M-H...(1997), Prat M-H...Avierinos H; Burnet M-H; Jurado M; Labouret D; Naugrette F; Auper C; Literatute-texstes, history, metode. Larousse-Bordas, Paris.

Narative... (2004), Narative Teory (4 vols), Routedge.

Contents ... (2005), Contents of American literature, N.U.

Соловьев, Л. (1939), „Собр. сочинений“, (Т. I) Москва.

<http://www.literatura..org/history>

An ambiguity about principles of the division into periods is noticeable in modern literary discussion. Every dispute of this subject begins with the verification of the fact, that history of literature may be defined by different principles. Either, writers creative biography's evaluating and analyses method should be subordinated under historical belonging, or to make a classification in accordance with essentials of creative works legacy.

There is two ways to correct that mistake.1) to make a division into periods only by character-istic principle in accordance with different modulations. A) To definite by formal-directive belonging, for example: age of Renaissance, Romanticism, Modernism, Realism. B) or by outstanding writers of epoch, for example: the age of Ilia, Rustaveli, Baratashvili, Galaktion.

But anyway there is certain disparity between those principles of modulation. For example to which formal-directive module's subordinating is Galaktion Tabidze-Renaissance, Romanticism, Modernism, Realism. Or he should be studied under all modules in accordance with his universalism?

By the way also acts the principle of prioritization and opposition: for example, how to name 19-th century's 60-80 years time – the age of Ilia Chavchavadze, Akaki Tsereteli, or Vaja-Pshavela, or 19-th century's 20-30 years time-the epoch of Galaktion Tabudze or Konstantine Gamsakhurdia?!

Second principle is clear calendar definition: for example, 20th century's Georgian writings begins in 1900 year. But still remains controversial many issues.

And finally according with world's literary I would underline, that in every existed reader-historical works is followed all principles of historical chronology, though characteristic difference is submitted with regularity.

In conclusion, it is obvious, that literary-historical definition means attribute and chronological synthesis, limit, that literate must follow while making definition, because both components: chronology and attribute determinate the place of writer in literature's history.